

VÂNĂȚĂI ASCUNSE

Ce Nu Știi Despre
Violența Domestică
Te Poate Ucide

RACHEL LOUISE SNYDER

Traducere din limba engleză de
RALUCA PANTILIMON

NEMIRA

CUPRINS

<i>Prefață</i>	7
----------------------	---

PARTEA ÎNTÂI - SFÂRȘITUL

Micii lunatici	35
Surorile nedezipite	42
Indiferent ce ține în el	46
Tati nu va muri niciodată	55
Un urs se îndreaptă către tine	69
Persoana pe care o iubești îți va lua viața	87
Apoi se vor ruga	111
Nu mai pot trăi aici	117
Sisteme, accidente, incidente	125
Și ce se întâmplă mai departe	146

PARTEA A DOUA - ÎNCEPUTUL

Penitența	157
Violența într-un acvariu	174
Clubul primejdiei fatale	192
Grupați la vârf	219
Prezența obsedantă a inexplicabilului	236

Rotulele unui supererou	261
În anotimpul descoperirii totale	288
Cei care incalcă	298

PARTEA A TREIA - MIJLOCUL

Prin crăpături	313
În loc de adăpost	329
În mijlocul focului	343
Grace sub presiune	360
Un glonț pe țeavă	372
Liberă-liberă	385
Corpuri de umbră	397

<i>Nota autoarei</i>	419
<i>Postfață</i>	421
<i>Mulțumiri</i>	433
<i>Note</i>	436
<i>Indice</i>	460

MICII LUNATICI

Parterul casei lui Paul Monson este deschis, fără pereți, din camera de zi până în sufragerie, din sufragerie în bucătărie. Nepoții aleargă pe-aici, îmi spune. Era primul lucru pe care Kristy și Kyle îl făceau când veneau în vizită. Luau casa cu asalt ca niște mici lunatici. Kristy și Kyle erau copiii lui Rocky și ai lui Michelle.

Paul este din Minot, Dakota de Nord. A venit în Montana cu munca. Tatăl lui a murit acum multă vreme. Tatăl lui vitreg, Gil, deținea Lunder's Kiddyland, un carnaval ambulant, iar înainte de asta fusese fermier. Paul îi spune „tipul orice-pentru-bani“. Michelle își iubea bunicii.

- Oamenii cred, în general, că fetele aleg băieți care seamănă cu tații lor, spune Paul. Dar nu văd nicio asemănare între mine și Rocky.

Poate energia lui Rocky a atras-o pe Michelle, spune Paul. Sau poate a fost faptul că ea era o adolescentă când s-au cunoscut, în timp ce Rocky, care arăta mult mai tânăr decât vârsta pe care o avea, douăzeci și patru de ani, avea acces la o lume de adult care era nouă pentru ea. Propria lui casă, alcool, nicio autoritate care să-i ceară socoteală. Dacă nu ar fi rămas însărcinată la paisprezece ani, nu ar fi avut-o pe Kristy la cincisprezece, dacă el nu ar fi fost atât de în vârstă, relația

lor s-ar fi terminat la fel cum se termină majoritatea relațiilor adolescenține. Multă dramă, dragoste profundă și apoi nimic. Treci la altcineva.

– Cred că era suficient de mare și voia să se așeze la casa lui, spune Paul. Să-și clădească o familie și tot așa.

Paul zice că el și Michelle luau prânzul împreună aproape în fiecare zi. Lucra aproape, își lua pauza de prânz la ea acasă și se îndoia că Rocky ar fi știut ceva despre asta.

– Luam prânzul acolo, iar ea pune *Springer* la TV și ne așezam să ne uităm, spune el. Eram mai apropiat de ea decât de celelalte fete. Nu știu de ce. Și ea era apropiată de mine.

Paul se întinde apoi spre un teanc de DVD-uri făcute în casă, legate cu un elastic. Spune că sunt pentru mine și că pot să le iau, sunt copii făcute înaintea vizitei mele. Filme de acasă. Rocky filma totul, an de an, în special excursiile de camping pe care le făceau ca familie aproape la fiecare sfârșit de săptămână. Mai degrabă decât ocazii speciale, vacanțe, zile de naștere, genul ăsta de lucruri, DVD-urile arată zilele obișnuite ale lui Michelle, Kristy și Kyle. Paul spune că s-a uitat la toate. De mai multe ori. Căuta indicii, orice ar fi putut sugera ce avea să urmeze, dar nu era nimic. Arătau ca orice familie de modă veche. Kristy, trei ani, stând pe canapea, uitându-se la desene animate. Kyle, cu o undiță de pescuit pentru copii în mână, stând pe marginea unui râu și încercând să prindă un pește. Mai multe filme cu Michelle dormind în pat, trezită de cameră, în timp ce soțul ei o strigă din spatele camerei.

– Nu era niciun indiciu, spune Paul. Au trecut ceva ani până m-am încumetat să mă uit la ele.

Fosta soție a lui Paul, Sally Sjaastad, nu îl cunoștea nici ea pe Rocky mai bine decât Paul, chiar dacă fusese prin preajmă în acei ani. Fiicele mai mari ale cuplului, Alyssa și Michelle,

plecaseră să locuiască împreună cu Paul când aveau cincisprezece, respectiv paisprezece ani. Sally și Paul divorțaseră cu ceva ani în urmă – când Michelle avea opt ani –, iar în mare parte fetele locuiseră cu Sally. Dar, când au venit anii adolescenței, fetele au descoperit în casa tatălui lor o libertate nouă.

Uneori, se întâmpla ca Sally să îl sune pe Paul, iar el să nu aibă nicio idee unde sunt fetele sau să îi spună că „Sunt acasă la X”, iar ea să conducă până acolo și să nu le găsească. Odată, Paul i-a dat o adresă care s-a dovedit a fi o casă de reabilitare pentru băieții abia ieșiți de la centrul din Pine Hills, care se aflau în tranziție spre viața în societate. Băieți cu probleme de adicție sau de comportament. Băieți prea tineri pentru închisoare, dar prea periculoși – pentru ei înșiși, pentru alții – ca să rămână acasă. Pine Hills era un centru pentru băieții cu probleme. Un loc bine cunoscut de Sally, care făcuse reabilitare vocațională pentru statul Montana; ajutase persoanele cu dizabilități, încercând să le găsească de muncă.

În noaptea aceea, a ajuns în fața centrului de reabilitare furioasă, căutând-o pe Michelle, care avea doar treisprezece sau paisprezece ani. Bărbatul care i-a deschis i-a confirmat că Michelle fusese acolo, dar că plecase cu un băiat pe nume Cody. Sally s-a infuriat și mai tare.

– Fiica mea, i-a spus ea bărbatului, nu mai are voie să vină aici! Niciodată!

Michelle a apărut trei ore mai târziu.

Altă dată, Sally parcase în fața casei lui Paul și văzuse o berlină verde în față. O mașină pe care nu o știa. A bătut la ușă și nu i-a răspuns nimeni. Dar vedea mișcare în casă, așa că a bătut mai tare. Din nou, niciun răspuns. A plecat și s-a întors un pic mai târziu. A țipat prin crăpătura ușii că, dacă nu răspund, sună la poliție. A funcționat. Michelle a deschis ușa. Înăuntru era un tânăr cu părul lung și zburlit, îmbrăcat în blugi

și tricou. Avea maxilarul puternic, ca și cum și l-ar fi încheștat toată viața. Buze pline și cicatrici de la acnee pe obraji. A fost prima oară când Sally l-a întâlnit pe Rocky. Părea timid, nu se uita în ochii ei. Ea i-a spus că trebuie să plece, că nu putea fi acolo când tatăl lui Michelle nu era acasă. El a bombănit ceva cum că tocmai pleca.

Mai târziu, Sally i-a spus lui Paul că băiatul era prea mare pentru Michelle. Nu știa câți ani are, dar că orice băiat care avea mașina lui era prea mare pentru Michelle, la cei paisprezece ani ai ei. A crezut că, împreună cu Paul, rezolvase problema atunci. A crezut că Rocky dispăruse din viața lui Michelle. Nu și-a imaginat niciodată că Michelle nu o va asculta; în mintea lui Sally, Michelle era încă fetița ei, cea care făcea treburi în casă fără să pună întrebări și care nu lipsea niciodată de la școală. Michelle nu a fost niciodată genul de fată rebelă. Când a venit timpul să se maturizeze, lucru care s-a întâmplat mult mai repede decât și-ar fi dorit oricare dintre ei, a făcut-o. A devenit direct adult. Și-a pierdut mare parte din anii adolescenței.

Rocky era un tip vânjos, avea un metru șaizeci și cinci, foarte încordat și nervos. Energic. (Familia lui îl descrie un pic diferit, ca fiind liniștit și uneori prefăcut, mai degrabă timid.) Înainte să se împuște, a luat videourile, le-a pus într-o geantă și le-a dus în garaj. A vrut să fie sigur că sunt în siguranță. Omagiu unei familii americane fericite. Dacă totul ar fi decurs conform planului, aceea ar fi putut fi povestea care ar fi supraviețuit. O Mare Tragedie Americană. Își scrisese un mesaj pe brațe. Nimeni nu ar fi trebuit să-l vadă și nimeni nu-și putea aminti ce scria. Ceva de genul „Merit să ajung în iad“.

Urmele de lovituri de pe ușa din față, spune Paul, sunt de pe vremea când Rocky a încercat s-o dărâme ca să ajungă la Michelle. Dar la momentul respectiv asta nu îl cataloga ca fiind

violent, nu la modul periculos. Este genul de violență care pare foarte dificil de evaluat în momentul respectiv, dar este clară ca lumina zilei în retrospectivă – adică exact definiția violenței domestice. Paul nu e nici pe departe singurul care nu a reușit s-o anticipeze. Dar imaginați-vă că nu este Rocky cel din fața ușii lui Paul, bătând în ea, lovind-o, țipând după o femeie dinăuntru. Imaginați-vă că este un străin. Cine nu ar suna la poliție? Cine nu ar încerca să intervină și să oprească violența? Și totuși, când vine vorba de oameni pe care îi cunoaștem, oameni pe care îi știm din alte circumstanțe – tați, frați, fii, verișori, mame, orice –, avem probleme în a identifica violența. Acum Paul spune că ar interveni, că ar face ceva. Că ar lua legea în mâinile lui, cumva. E o chestie din Montana, cultura libertariană, individualistă a locului. Nu are încredere în sistem. Nu crede că poliția a făcut mare lucru pentru a-i salva fiica. Sau procurorul.

– Îți pot spune un singur lucru care să-ți ofere o perspectivă despre Montana, spune Paul.

Când a cerut autopsiile familiei, medicul legist a spus că le poate elibera doar pe acelea ale persoanelor care sunt rude de sânge cu Paul. Michelle, Kristy, Kyle. Dar nu și pe cea a lui Rocky. Când tatăl lui Rocky, Gordon Mosure, le-a cerut, le-a primit. Pe toate patru.

– Problema e viziunea că bărbatul e proprietar, mi-a spus el. Patriarhatul fixează regulile. Paul dă din cap.

– Cu cât te gândești mai mult, cu atât te înfurie mai tare, spune el.

Scoate un dosar maro cu șină și îmi arată cele trei rapoarte de autopsie pe care a reușit să le obțină. Raportul lui Kyle începe astfel: „Recepționat un băiat... cu hainele... îmbibate de sânge.“ Medicul legist a notat că decedatul mâncase recent jeleurii. Raportul lui Kristy spunea că rana provocată de glonț avea modelul unui fulg de zăpadă. Inima ei cântărea 180 de grame.

Arăt spre o placă din sufrageria lui Paul. Este puțin neconvențională, atârând de una singură pe un perete mare, alb, și este gravată cu data când Michelle a absolvit liceul din Billings, promoția 1997. Pe atunci deja locuia cu Rocky, avea doi copii sub vârsta de trei ani și tot a absolvit la timp. L-a născut pe Kyle la un an după Kristy. S-a transferat la un liceu pentru – cum spune Paul – „copiii care au copii”, la șase străzi distanță de fosta ei școală. Avea un cărucior, cu ambii copii în el, pe care trebuia să-l împingă la deal în iernile aspre din Montana.

– Îmi amintesc cum făcea asta și cred că era remarcabil efortul ei.

Acesta este momentul de care Paul se temea. Își înclină capul. Ține placa. Se ridică, o dă jos de pe perete și o leagănă. Cu o mână o șterge ușor în partea de sus, curățând praful. Apoi își trece mâna pe fața plăcii, cu lacrimile curgându-i suvoi. Înghite în sec, încercând să se adune. Din acest motiv părinții ca el nu vorbesc cu mine, bărbaii, în special. Sunt în stare de orice, doar să evite acest moment.

Sally Sjaastad e diferită. Am petrecut ore întregi cu ea, pe parcursul mai multor ani. Ea o păstrează, într-o oarecare măsură, pe fiica ei în viață vorbind despre ea, relatând și rememorând tot ce poate. Păstrează tot ce i-a aparținut lui Michelle și copiilor, scrisori și desene pe care copiii i le făceau de sărbători, notițe de când era Michelle mică, povești apărute în presa locală despre crimă. Mă duce cu mașina pe lângă școala la care mergeau Kristy și Kyle, unde o piatră și o bancă pe care sunt scrise numele lor sunt acum un semn permanent *in memoriam*. Sally spune că a îmbătrânit peste noapte după crime, că s-a îngrășat opt kilograme în patru luni și că acum arată epuizată și șifonată. Când îmi întinde o poză cu ea de când Michelle era în viață, nu o pot recunoaște nici atunci când îmi arată care e

ea din fotografie. Am aflat că, în fața unei tragedii copleșitoare, femeile adeseori vorbesc și vorbesc, iar bărbaii amuțesc. Sally poartă în jurul ei, ca pe un cuib, un vârtej de amintiri; Paul păstrează înăuntrul lui acele amintiri ca pe niște pietre.

Lui Sally i s-a părut mereu că Michelle avea un simț al responsabilității prea mare pentru vârsta ei. Tundea gazonul, spăla vasele, aspira covorul, toate fără să i se ceară. Într-un an, ea și surorile ei au lucrat la aparatul de făcut vată de zahăr și la unele jocuri de la Lunder's Kiddyland, iar Michelle a luat cei douăzeci de dolari pe care i-a câștigat și i-a pus într-un plic, cu un bilețel pe care scria că sunt pentru a o ajuta pe mama ei cu cumpărăturile și cu alte cheltuieli. Când Sally l-a deschis, a izbucnit în plâns.

– Ar fi fost foarte ușor (pentru Michelle) să renunțe (la școală), îmi spune Paul.

Vorbește în șoaptă, cu vocea puțin răgușită. Își șterge ochii cu dosul palmei.

– Nu am fost mândru de ea că a rămas însărcinată, dar am fost foarte mândru de asta. Nu s-a dat bătută.

Femeile ca Michelle Monson Mosure împărtășesc această statornicie; determinare și fermitate pentru a se ține pe ele însele și pe copiii lor în viață. Ele nu renunță. Rămân în mariaje abuzive pentru că înțeleg ceva ce mare parte dintre noi nu înțelegem, ceva cu susul în jos, ceva care sfidează logica: oricât de periculos este la ele acasă, este de cele mai multe ori mult mai periculos să plece. Multe dintre ele plănuiesc, cum a făcut și Michelle. Rămân. Își așteaptă momentul. Își țin copiii în siguranță. Își găsesc echilibrul, pregătite, în prima linie. Foarte atente și răbdătoare, într-o așteptare continuă a momentului în care pot scăpa nevătămate. O fac pentru cât de mult timp pot.

SURORILE NEDEZLIPITE

Michelle și Rocky s-au întâlnit prima oară într-o zi, după școală, într-o casă unde se strânsese o mână de adolescenți. Alyssa avea o prietenă foarte bună pe atunci, pe nume Jessica, iar Jessica a fost prima împreună cu Rocky. Cei doi au fost împreună doar câteva săptămâni, poate o lună. Alyssa nici măcar nu îi remarcase prezența, un străin cu părul des și dezordonat. Abia mai târziu, când Michelle și-a recunoscut sentimentele, Alyssa și-a amintit de Rocky. Avea o construcție musculoasă și mici urme de acnee pe față. Părul lui era lung până la umeri și tuns în scări. Arăta bine, își spuneau fetele. Amuzant.

Alyssa spunea că Michelle a fost imediat vrăjită de Rocky. Părea prietenos, solid. Era cu zece ani mai mare și își petrecuse un an la închisoare în Texas pentru deținere de droguri, dar asta nu a deranjat-o. Avea o slujbă și casa lui. Era ceva fascinant în interesul pe care i-l acorda un tip mai în vârstă decât ea. În a nu fi sub aripa părinților. În a avea libertate.

Dorința de libertate este motivul pentru care se mutaseră cu Paul în primă instanță, desigur. Paul era tăcut, își ținea gândurile și sentimentele pentru el, creierul lui calculând mereu, punând lucrurile cap la cap pentru a avea sens. Poate bea un pic prea mult. Dar așa sunt majoritatea bărbaților. Mai ales într-un loc ca Montana, unde expresia „băiat de treabă”

e la fel de des întâlnită ca o furtună de zăpadă în mai și poate însemna orice, de la un cowboy la un avocat. Atâta vreme cât pot da gata câteva beri, știu cum să mânuiască o armă și să lege așa cum trebuie o muscă pe undiță. Rocky era un băiat de treabă. Majoritatea băieților pe care Alyssa, Michelle și Melanie îi știau pe atunci erau băieți de treabă.

În ziua în care Rocky și Michelle s-au cunoscut, se aflau acasă la un cuplu pentru care Jessica era dădacă. Relațiile și prietenii se suprapun în Billings ca straturile geologice. Toată lumea cunoaște pe toată lumea sau știe câte ceva despre toată lumea. Casa avea o masă de biliard și un garaj unde tinerii se întâlneau uneori. Când Rocky a ajuns cu mașina și Michelle l-a văzut, probabil că a simțit o atracție puternică, pentru că au devenit, aproape instantaneu, un cuplu. Două sau trei zile – și aia a fost, spune Alyssa. Rocky și Michelle erau complet îndrăgostiți, la sfârșitul acelei prime săptămâni.

Când Michelle i-a mărturisit lui Sally despre sarcina ei, Sally a vrut să depună acuzație de viol împotriva lui Rocky. Nu-i venea să creadă că un bărbat de vârsta lui s-ar uita la o adolescentă ca Michelle. Ce era în neregulă cu el? Dar Michelle a jurat că va fugi cu Rocky și cu copilul dacă mama ei ar fi ajuns măcar în pragul secției de poliție. A devastat-o pe Sally. Chiar ar fugi Michelle? Pentru totdeauna? Cum ar putea s-o protejeze, dacă nici măcar nu o poate găsi? Dacă ar fi acolo, în lume, cu un bebeluș, nici măcar suficient de mare cât să conducă o mașină?

În cele din urmă, Sally a cerut sfatul unui consilier, care a îndrumat-o să aștepte, să accepte cât de mult poate și să încerce să o sprijine pe fiica ei. Rocky se va plictisi de Michelle. Sally își aduce aminte de consilierul ei care îi spunea:

– Nu o să-i placă să aibă o iubită care nu poate să facă nimic sau să iasă în oraș.

Până în momentul morții ei, Michelle fusese o singură dată într-un bar. Nu fusese niciodată într-o vacanță cu un prieten. Nu avusese niciodată prieteni în vizită. Nu făcuse parte dintr-un club de lectură sau un cerc de yoga, sau un club de mame tinere. Nu făcuse parte din nimic, sincer. Rocky era lumea ei.

Alyssa se întreabă dacă tipul mai în vârstă cu care se vedea ea atunci când Michelle și Rocky s-au întâlnit a contribuit la ambiția lui Michelle de a fi cu Rocky. Alyssa și Michelle erau cele mai bune prietene. Dintotdeauna. De când erau micuțe. În videourile de familie sunt tot timpul acolo, una lângă alta. Surorile nedezipite. Chicotind, prăbușindu-se grămadă în fața canapelei dungate din sufrageria lor. În ziua în care Alyssa a învățat să meargă pe bicicletă fără roți ajutătoare, Michelle era acolo, pe iarbă, privind-o cum se clatină pe trotuar cu bicicleta ei roz, cu un coș alb în față. Alyssa dispăre din obiectivul camerei, apoi se întoarce, puțin mai stabilă, cu un zâmbet mândru pe față. Se oprește, nu pune piciorul pe pământ la timp și se prăbușește, lovindu-se cu fundul de o pedală. Sally o ridică de jos, în timp ce Alyssa începe să plângă.

Apoi, în următoarea scenă, e rândul lui Michelle, pe o bicicletă argintie cu șaua roșie, tip banană. Coboară pe același trotuar, pe două roți, apoi se întoarce și, când se întoarce, face cu mâna. Îi face cu mâna tatălui ei din spatele camerei, mergând cu o singură mână pe ghidon, cu un rânjet larg și încrezător, ca o rază de lună.

Surorile erau apropiate. Melanie, cea mai mică, avea ADHD și, după divorț, ei i-a fost cel mai greu. Țipa, lovea lucruri, era furioasă. Atenția lui Sally era atât de mult îndreptată spre Melanie, încât Michelle și Alyssa au rămas să se descurce singure. Își ondulau bretoanele, se dădeau cu ruj și cu rimel și ascultau Aerosmith și AC/DC. Michelle a avut

o pasiune adolescentină pentru Steven Tyler. Stăteau prin Pioneer Park sau North Park. Uneori se duceau la Rims, o formațiune de gresie, veche de optzeci de milioane de ani, care înconjoară orașul Billings. Rims atrage excursioniști, turiști, oameni care își plimbă câinii și adolescenți rătăciți. La răsărit și la apus radiază de o frumusețe deosebită, care amintește de stâncile roșii din Sedona. Poți să stai pe Rims și să vezi întreaga vale Billings și mai departe. Milioane de ani în acea priveliște, valurile impasibile ale trecerii timpului.

Rims, însă, avea și altă asociere. În fiecare an, se pare, se găsea câte un cadavru acolo, cineva care s-a sinucis sau cineva care fugea de poliție, sfârșind prin a fi rănit sau omorât, căzând de pe Faleza sacrificiului, un afloriment de gresie care iese în fluviul Yellowstone și are o cădere de o sută cincizeci de metri din vârful lui cel mai înalt. Povestea din spatele numelui este că doi războinici Corbi s-au întors și, găsindu-și triburile distruse de variolă, s-au aruncat de pe faleză¹.

Rims este cel mai cunoscut punct de reper, casă pentru marmote, cerbi, vulturi, lilieci, șoimi și pentru câteva specii diferite de șerpi, inclusiv șarpele vestic cu clopoței, cu desene în formă de diamant pe spate și plin de venin. Într-un final, Rocky a cumpărat un astfel de șarpe și l-a dus în casa unde locuia cu Michelle și cu cei doi copii ai lor.